

БОЈАНА ВУКОТИЋ
Народна библиотека Србије,
Београд

УДК 017.1

НИШКИ КАТАЛОГ СТАРЕ И РЕТКЕ ПЕРИОДИКЕ

(Каталог периодике Одељења периодичних публикација Народне библиотеке „Стеван Сремац“ Ниш : 1827-1945 / [каталожка обрада Марина Вукашиновић, Снежана Радовић, Емилија Радмиловић]. – Ниш : Народна библиотека „Стеван Сремац“, 2007 (Ниш : Пунта). – 272 стр. ; 24 cm)

У свим типовима библиотека серијске публикације представљају један од основних фондова. Потреба за периодиком обележила је и сам почетак формирања српског библиотекарства. Прва српска читалишта – претече данашњих јавних библиотека – основана су у првом реду ради читања штампе и редовно су набављала, чак и за данашње услове, значајан број наслова домаће и стране периодике, па су већи део фонда читалишта чинили часописи и новине.

У Нишу је прва читаоница отворена 1879. године, а већ 1881. претплаћена је на 22 страна часописа. Иако је Библиотека кроз своју историју била изложена уништавању услед ратова, природних и друштвених непогода, успело се у настојању да се очува фонд периодике који данас представља једну од богатијих збирки те врсте у Србији.

Одељење периодике Народне библиотеке „Стеван Сремац“ у Нишу организовано је као посебно одељење 1960. године. Данас фонд серијских публикација у Библиотеци броји укупно 948 наслова. Значајан део фонда чини и стара периодика, укупно 262 наслова, међу којима је и 95 наслова који спадају у стару и ретку периодику и имају статус културног добра према *Закону о културним добрима (Службени гласник РС, бр. 71/94)*. Нај-

вреднији примерци у фонду Библиотеке су: *Лейхойис Мајице српске* из 1827, *Босанска вила* из 1887, *Бранич* из 1877, *Хришћански весник* из 1874, *Сћаринар* из 1884. године. У току 2004. године реализован је пројекат заштите старе и ретке периодике у смислу смештаја и обезбеђивања просторних услова за заштиту. У циљу даље заштите старе и ретке периодике, планира се и дигитализација – микрофилмовање, скенирање и архивирање у електронској форми (на CD-ROM-у).

У оквиру Завичајног фонда Библиотеке (подаци у бази *Мрежа библиотеке Србије*) чува се укупно 877 наслова серијских публикација (од тога 180 наслова новина, 292 наслова часописа, 87 годишњака, 172 научна зборника, 3 календара, 125 билтена, 5 извештаја, 13 остало). У саставу Библиотеке раде и два културна центра – Амерички културни центар који у свом фонду има и 32 наслова периодике (часописи, дневна штампа), док Француски центар прима часописе на француском језику.

Радећи на промовисању својих фондова, Народна библиотека „Стеван Сремац“ у Нишу објавила је крајем 2007. године *Каталог њериодике Одељења њериодичних њубликација Народне библиотеке „Сћеван Сремац“ Ниш : 1827-1945* који су приредиле Марина Вукашиновић, Снежана Радовић и Емилија Радмиловић. Каталог у извесном смислу чини целину са *Каталогом нишке њериодике 1888-2004* (који су 2004. године урадиле Марија Чупић, Ивана Петковић и Снежана Пешић, а објављен је поводом 125 година постојања Библиотеке). Објављивањем каталога старе и ретке периодике библиотечки радници овог одељења скрећу пажњу на вредност овог дела фонда периодичних публикација Народне библиотеке „Стеван Сремац“.

Каталог је израђен у две форме: у штампаном облику (књига) и електронском (на CD-ROM-у). CD-ROM се налази у цецу на задњој корици књиге и са њом чини и садржајну и формалну целину. Каталог у електронској форми (на CD-ROM-у) садржи исто што и књига, с том разликом што се поред сваке библиографске јединице налази слика насловне стране конкретног наслова; када се кликне мишем на слику, појављује се екран са залихама тог наслова (подаци о годишту, години и броју свеске које Библиотека поседује).

Штампани каталог садржи 308 библиографских јединица и четири колор фотографије насловних страна најатрактивнијих и најстаријих бројева, односно годишта листова и часописа: *L'illustration* (Париз, 1898), *Сербске лџтописи (Лейхойис Мајице српске)* из 1827, *Србагија* из 1881. и *Хрватска вила* из 1883. године.

Библиографске јединице су у *Каталогу* сређене према азбучном реду наслова – за овакав распоред приређивачи су се определили јер је званично писмо Библиотеке, а самим тим и распоред у лисном каталогу, ћирилица. Библиографски/каталожки опис рађен је, према библиотечким правилима, на језику и писму публикације; за библиографске јединице писане

латиничним писмом извучене су ћириличне одреднице, а код наслова на страним језицима урађена је фонетска транскрипција наслова.

Библиографски опис је рађен *de visu* (са публикацијом у руци), према Међународном стандарду за библиографски опис серијских публикација ISBD(CR). Свака каталожка јединица обрађена је тако што је примењен потпун библиографски опис који садржи све елементе потребне за идентификацију публикације: податке о наслову, поднаслову, власнику, уреднику, почетној и завршној години излажења, месту издања, издавачу, месту штампања, штампару и формату. Напомене су исцрпне и садрже све промене које су везане за периодичност излажења, све промене наслова, подналова, власника, уредника, главног и одговорног уредника, штампара,

места излажења и формата. На крају описа наведен је међународни стандардни серијски број (ISSN) за публикације које га имају, затим УДК ознака која сврстава сваки појединачни наслов у област којој публикација по својој садржини припада и ID број – ознаку у NIBIS-у, електронској бази података Народне библиотеке „Стеван Сремац“ из које су преузети записи за *Кашалог*.

Ради лакшег сналажења и прегледности грађе, при коришћењу *Кашалог* урађена су и четири регистра: *Регистар власника*, *Регистар издавача*, *Регистар уредника и главних и одговорних уредника* и *Регистар штампар*. Регистри су такође сређени по азбучном реду личних имена или назива фирми које су учествовале у издавању или штампању публикација.

Приређивачи каталога наводе да је припреми каталога претходила ревизија фонда и лисног каталога. При комплетирању података, поред каталога Народне библиотеке „Стеван Сремац“ у Нишу, коришћене су и електронске базе других библиотека: Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске, библиотека у Бугарској, Француској, Словачкој, Хрватској и других.

Каталоџ је, пре свега, израђен са жељом да се корисницима Библиотеке приближи овај део фонда који је за њих значајан по свом обиму и садржају. За колеге, библиотечке раднике на обради периодике у другим библиотекама, *Каталоџ* представља узор како треба омогућити увид у фонд и подстицај да својим корисницима и широј јавности представе своје фондове. За српско библиотекарство овакви каталози су значајан допринос у реконструисању података о грађи за израду ретроспективне библиографије периодике.